

J. Ławrynowicz

Glosa do orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 1977 r. II CR 416

Palestra 22/8(248), 74-80

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

GŁOSA

**do orzeczenia Sądu Najwyższego
z dnia 7 grudnia 1977 r.**

II CR 416/77¹

Te z a glosowanego orzeczenia brzmi:

1. Zakres odpowiedzialności Państwowego Zakładu Ubezpieczeń wynikającej z obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych jest inny, gdy wypadkowi komunikacyjnemu ulegnie osoba, której przysługują świadczenia przewidziane w ustawie z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 20, poz. 105), aniżeli wówczas, gdy wypadkowi ulegnie osoba, której świadczenia takie nie przysługują. Wynika to wyraźnie z § 5 ust. 3, § 6 i 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 listopada 1974 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych (Dz. U. Nr 46, poz. 271 i Nr 30 z 1975 r., poz. 160).

W razie wypadku określonego w § 5 ust. 3 tego rozporządzenia odpowiedzialność PZU ograniczona jest tylko do szkód nie objętych przepisami o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, a poniesionych przez pracownika wskutek zniszczenia lub uszkodzenia rzeczy w związku z wypadkiem. W razie zaś wypadku określonego w § 6 tego rozporządzenia PZU wypłaca ustalone według zasad prawa cywilnego świadczenia zmniejszone o świadczenia wypłacone na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r.

Skoro powódka uległa wypadkowi w drodze z pracy i przysługują jej świadczenia określone w art. 40 ust. 1 wymienionej ustawy z dnia 12.VI.1975 r., które to świadczenia przysługują od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych — to Państwowy Zakład Ubezpieczeń powinien wypłacić należne jej odszkodowanie pomniejszone o te świadczenia.

2. Stosownie do § 7 powołanego rozporządzenia z dnia 28 listopada 1974 r. Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych nie przysługuje roszczenie przeciwko Państwowemu Zakładowi Ubezpieczeń o zwrot świadczeń wypłaconych powódce.

I

Głosowane orzeczenie zapadło na tle następującego stanu faktycznego. Powódka, wracając z pracy do domu, uległa wypadkowi spowodowanemu ruchem pojazdu mechanicznego. W powództwie wytoczonym przeciwko kierowcy pojazdu i posiadaczowi tego pojazdu² powódka żądała zasądzenia na jej rzecz odszkodowania, stosownego do poniesionej przez nią w wypadku szkody, oraz ustalenia odpowiedzialności pozwanych za dalsze skutki wypadku mogące powstać w przyszłości. W procesie tym wziął udział także Państwowy Zakład Ubezpieczeń³ i uz-

¹ Orzeczenie nie publikowane.

² Mianowicie przeciwko Okręgowemu Przedsiębiorstwu Obrotu Zwierzętami Hodowlanymi.

³ Na podstawie § 20 ust. 3 rozporządzenia RM z dn. 28.XI.1974 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych (Dz. U. Nr 46, poz. 275 z późn. zm.)

nał zasadę powództwa. Zakład ten zakwestionował jednak wysokość dochodzonego roszczenia i podniósł m. in., że skoro powódka uległa wypadkowi w drodze z pracy do domu, to należy się jej świadczenie przewidziane w przepisach o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych i w związku z tym z uznanej kwoty odszkodowania potrącił kwotę odpowiadającą świadczeniu wynikającemu z powyższych przepisów. Opierając się na zebranych materiale dowodowym, sąd wojewódzki zasądził od pozwanych ustaloną przez siebie kwotę odszkodowania i ustalił ich odpowiedzialność za skutki wypadku, jakie mogą powstać w przyszłości. Sąd ten nie uwzględnił okoliczności, że powódka uległa wypadkowi w drodze z pracy i że należy się jej świadczenie na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. (zwanej dalej „ustawą wypadkową” — uw. moja J. Ł.). Na skutek rewizji PZU Sąd Najwyższy zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądzone na rzecz powódki odszkodowanie obniżył o kwotę 15.000 zł jaką otrzymała ona z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy wyraził pogląd zawarty w przytoczonej wyżej tezie.

Głosowane orzeczenie zawiera wykładnię niezbyt jasnych przepisów, na tle których powstaje istotne i skomplikowane zagadnienie dotyczące odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń za wypadki komunikacyjne, jakim mogą ulec pracownicy uspołecznionych zakładów pracy w drodze z domu do pracy i z pracy do domu.

Zagadnienia wynikające na tle tych wypadków powstały dopiero od dnia 1 stycznia 1975 r., tj. od dnia wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 listopada 1974 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń

komunikacyjnych (Dz. U. Nr 46, poz. 274).⁴

Wobec tego że na zagadnienia te nie zwrócono dotychczas większej uwagi w doktrynie oraz mając na względzie istotną różnicę między przepisami, jakie obowiązywały w omawianym zakresie do dnia 1 stycznia 1975 r., a przepisami, jakie weszły w życie po tej dacie — nie od rzeczy będzie przedstawienie stanu prawnego, jaki istniał do tej daty.

Artykuł 24 ust. 2 ustawy z dnia 23.I.1968 r. o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy (Dz. U. Nr 3, poz. 8) upoważnił Radę Ministrów do określenia zasad i warunków zawierania przez zakłady pracy umów ubezpieczenia w zakresie następstw nieszczęśliwych wypadków. Na podstawie tego upoważnienia Rada Ministrów wydała rozporządzenie z dnia 20.VIII.1968 r. w sprawie wygaśnięcia niektórych umów ubezpieczenia zawartych przez uspołecznione zakłady pracy (Dz. U. Nr 32, poz. 218). Przepisy § 5 ust. 1 tego rozporządzenia zobowiązały uspołecznione zakłady pracy do zawarcia na swój koszt umów ubezpieczenia w zakresie następstw nieszczęśliwych wypadków, jakie mogą się wydarzyć w drodze z domu do pracy i z pracy do domu pracownikom tych zakładów i innym osobom wymienionym w ust. 1.

Aby zapobiec podwójnym wypłatom świadczeń w myśl ust. 2 § 5, z powyższego ubezpieczenia zostały wyłączone wypadki, za które poszkodowanym przysługują świadczenia z obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych. Zasady i warunki wypłaty tych świadczeń uregulowało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.IV.1968 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych (Dz. U. Nr 15, poz. 89 z późniejszymi zmiana-

⁴ Ust. 2 § 5 rozporządzenia w jego pierwotnym brzmieniu zawiera taką samą treść jak ust. 3 § 5 wprowadzony w życie rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 22 sierpnia 1975 r., zmieniającym rozporządzenie z 1974 r. (Dz. U. Nr 30, poz. 160).

mi), które weszło w życie z dniem 24.V.1968 r. z mocą od dnia 1.I.1968 r.

Z art. 123 ust. 2 ustawy z dnia 23.I.1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 3, poz. 6) wynika, że pracownikowi uspołecznionego zakładu pracy, który stał się inwalidą wskutek wypadku w drodze do pracy lub z pracy podczas przewożenia go środkami lokomocji zakładu pracy lub będącymi w dyspozycji tego zakładu, przysługują przeciwko jego zakładowi pracy roszczenia na podstawie prawa cywilnego.

Na podstawie powyższego stanu prawnego pracownikom uspołecznionych zakładów pracy, którzy ulegli wypadkom w drodze do pracy lub z pracy spowodowanym ruchem pojazdów mechanicznych, przysługiwały roszczenia odszkodowawcze względem osób odpowiedzialnych za wyrządzoną szkodę oraz względem Państwowego Zakładu Ubezpieczeń z tytułu obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych — niezależnie od tego, czy wypadek wydarzył się podczas przewożenia pracownika środkami lokomocji jego zakładu pracy, czy też wskutek ruchu innego pojazdu mechanicznego. Natomiast jeżeli pracownik w drodze do pracy lub z pracy uległ nieszczęśliwemu wypadkowi z innych przyczyn niż ruch pojazdu mechanicznego objętego obowiązkowymi ubezpieczeniami komunikacyjnymi, to poszkodowanemu przysługiwały w takiej sytuacji świadczenia z ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków, o którym mowa w § 5 cyt. wyżej rozporządzenia z dnia 20.VIII.1968 r.

Ten stan faktyczny i prawny nie nasuwał wątpliwości przy likwidacji szkód poniesionych przez pracowników uspołecznionych zakładów pracy wskutek wypadków w drodze do pracy lub z pracy, spowodowanych ruchem pojazdów mechanicznych. Ale ten stan prawny zmienił się z dniem wejś-

cia w życie ustawy z dnia 12.VI.1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 20, poz. 105).

Zgodnie bowiem z przepisami art. 40 tej ustawy do wypłaty świadczeń z tytułu wypadków w drodze do pracy i z pracy został zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych, przy czym świadczenia z tego tytułu przysługują poszkodowanym na warunkach i w wysokości określonych przepisami ustawy. Z przepisów art. 39 i art. 32 ustawy wynika, że świadczenia określone w ustawie stanowią zaspokojenie wszelkich roszczeń poszkodowanych w stosunku do ich zakładów pracy oraz ZUS-u.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.IV.1968 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych zostało uchylone z dniem 1.I.1975 r., ponieważ z dniem tym weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 listopada 1974 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych (Dz. U. Nr 46, poz. 274 ze zmianami: Dz. U. z 1975 r. Nr 30, poz. 160 i z 1978 r. Nr 1, poz. 1). Zgodnie z przepisami § 5 ust. 3 tego ostatniego rozporządzenia zakład ubezpieczeń nie odpowiada za wypadki spowodowane ruchem pojazdów mechanicznych, objęte przepisami o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, z tym zastrzeżeniem, że zakład ubezpieczeń odpowiada tylko za szkody rzeczowe poniesione przez pracownika nie objęte wymienionymi wyżej świadczeniami.

W tak zmienionym stanie prawnym oraz w związku z tym, że art. 123 ust. 2 ustawy z 1968 r. o p.z.e. dotychczas nie został uchylony, powstały wątpliwości dotyczące odpowiedzialności PZU za wypadki w drodze do pracy i z pracy, spowodowane ruchem pojazdów mechanicznych.

Brak w obecnie obowiązujących

przepisach postanowień wyraźnie regulujących omawiane zagadnienie prowadzi do następujących alternatywnych interpretacji tych przepisów:

1. Wobec objęcia wypadków w drodze do pracy i z pracy przepisami o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych stosowanie rozszerzającej interpretacji § 5 ust. 3 rozp. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych prowadzi do wniosku, że świadczenia wypłacane przez ZUS za wypadki w drodze do pracy i z pracy wyczerpują roszczenia pracowników poszkodowanych w tych wypadkach i dlatego PZU odpowiada tylko za poniesione przez nich szkody rzeczowe nie objęte przepisami ustawy z dnia 12.VI.1975 r.;

2. Wykładnia zwązająca § 5 ust. 3 rozporządzenia uzasadnia wniosek, że przepis ten wyłącza z odpowiedzialności PZU tylko szkody poniesione przez pracowników w wypadkach przy pracy, natomiast nie dotyczy on wypadków w drodze do pracy i z pracy, za które PZU odpowiada na zasadach zawartych w rozporządzeniu w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych. W takiej jednak sytuacji powstaje wątpliwość, czy świadczenia płacone przez PZU wyczerpują roszczenia poszkodowanego, a tym samym czy wyłączają one możliwość otrzymania świadczenia z ZUS-u, czy też poszkodowanemu przysługiwałyby świadczenia zarówno od PZU jak i od ZUS-u, co prowadziłoby do dublowania tych świadczeń.

Należy z kolei rozważyć, czy powołany w tezie cytowanego orzeczenia § 6 rozporządzenia daje podstawę do rozstrzygnięcia sporu o odszkodowanie za skutki wypadku komunikacyjnego, jakiemu uległ pracownik poszkodowany w tym wypadku w drodze do pracy lub z pracy. W myśl tego ostatniego przepisu jeżeli za wypadek przy pracy spowodowany ruchem pojazdu

mechanicznego nie będącego w posiadaniu lub w dyspozycji zakładu pracy, zatrudniającego poszkodowanego pracownika, ponosi odpowiedzialność posiadacz lub kierowca tego pojazdu na podstawie obowiązującego prawa, to zakład ubezpieczeń wypłaca poszkodowanemu świadczenia ustalone na podstawie prawa cywilnego i zmniejszone o świadczenie wypłacone na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Z treści tego przepisu wynika, że reguluje on zasady odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń tylko za wypadki przy pracy, które wydarzyły się w okolicznościach określonych w tym przepisie.

Przyjęcie wykładni zwązającej § 5 ust. 3 rozporządzenia (tzn. że przepis ten dotyczy tylko wypadków przy pracy) oraz objęcie odpowiedzialnością zakładu ubezpieczeń tylko wypadków przy pracy określonych w § 6 rozporządzenia prowadzi do wniosku, że zarówno § 5 ust. 3 jak i § 6 rozporządzenia nie mogą stanowić podstawy do rozstrzygnięcia sporu między pracownikiem uspołecznionego zakładu pracy o roszczenia odszkodowawcze z tytułu wypadku komunikacyjnego, jakiemu uległ on w drodze do pracy lub z pracy, a zakładem ubezpieczeń.

W tym stanie rzeczy pytanie, czy zakład ubezpieczeń odpowiada za wypadki komunikacyjne, jakim mogą ulec pracownicy uspołecznionych zakładów pracy w drodze do pracy lub z pracy, należy rozważyć na podstawie innych przepisów rozporządzenia w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych.

Wydaje się, że odpowiedzi na to pytanie udzieli przepis § 16 ust. 1 rozporządzenia, który stanowi, że z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przysługują świadczenia, jeżeli posiadacz lub kierowca pojazdu mechanicznego są

zobowiązani — na podstawie obowiązującego prawa — do odszkodowania za szkody rzeczowe i na osobie, wyrządzone przez ruch tego pojazdu. Tak sformułowaną zasadę odpowiedzialności cywilnej posiadaczy i kierowców pojazdów mechanicznych za szkody wyrządzone ruchem tych pojazdów oraz odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń z tytułu obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych należy rozważyć w aspekcie dwóch stanów faktycznych:

1) wypadek w drodze do pracy lub z pracy został spowodowany ruchem pojazdu mechanicznego nie będącego w posiadaniu lub w dyspozycji zakładu pracy, który zatrudniał poszkodowanego w tym wypadku pracownika, przy czym posiadacz (kierowca) tego pojazdu ponosi odpowiedzialność cywilną za skutki tego wypadku;

2) pracownik uległ wypadkowi komunikacyjnemu w drodze do pracy lub z pracy w czasie przewożenia go pojazdem mechanicznym będącym w posiadaniu lub w dyspozycji jego zakładu pracy, a wypadek ten wydarzył się z winy kierowcy tego pojazdu.

Ad 1) Pracownikowi poszkodowanemu w takim wypadku przysługuje roszczenie odszkodowawcze względem posiadacza (kierowcy) pojazdu, ponoszącego odpowiedzialność cywilną za skutki wypadku, oraz względem zakładu ubezpieczeń z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia tej odpowiedzialności zgodnie z § 16 ust. 1 rozporządzenia. Ze względu na to, że omawiany wypadek wydarzył się w czasie drogi do pracy lub z pracy, poszkodowanemu w nim pracownikowi przysługują także świadczenia przewidziane w art. 40 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. Jak już jednak zwrócono wyżej uwagę, wypłacenie poszkodowanemu w takim wypadku świadczeń z obydwóch powyższych ty-

tułów byłoby dublowaniem tych świadczeń i przewyższyłoby stratę, jaką poszkodowany poniósł w tym wypadku. Skoro bowiem część poniesionej przez poszkodowanego szkody została wyrównana wskutek wypłacenia mu świadczeń wymienionych w art. 40 ustawy o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, to świadczenie odszkodowawcze należne poszkodowanemu od sprawcy szkody i jego ubezpieczyciela, ustalone na podstawie prawa cywilnego, powinno być zmniejszone o świadczenie wypłacone na podstawie art. 40 wyżej cytowanej ustawy.

Rekapitulacja dotychczasowych rozważań dotyczących świadczeń przysługujących pracownikowi, który w drodze do pracy lub z pracy uległ wypadkowi spowodowanemu ruchem pojazdu mechanicznego, nie będącego w posiadaniu lub w dyspozycji jego zakładu pracy, prowadzi do następujących wniosków: poszkodowanemu w takim wypadku pracownikowi przysługują:

a) świadczenia na podstawie art. 40 ustawy o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych — od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,

b) świadczenia odszkodowawcze na podstawie § 16 ust. 1 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych, zmniejszone o świadczenia wypłacone na podstawie powyższej ustawy — od zakładu ubezpieczeń, jeżeli posiadacz lub kierowca tego pojazdu ponosi odpowiedzialność cywilną za spowodowanie wypadku.⁵

Ad 2) Konsekwencje wypadku wskazanego wyżej pod pkt 2 przedstawiają się następująco:

Kierowca pojazdu będącego w posiadaniu lub w dyspozycji zakładu pracy nie ponosi odpowiedzialności cywilnej za skutki wypadku powsta-

⁵ Por. A. Szpunar: Wynagrodzenie szkody wynikłej wskutek wypadku komunikacyjnego, Wyd. Prawnicze 1976, s. 270.

łego z jego winy, natomiast odpowiedzialność za taki wypadek ponosi zakład pracy tego kierowcy, co wynika z art. 120 kodeksu pracy. Wypadek taki jest objęty przepisami o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. W myśl tych przepisów pracownikowi, który uległ wypadkowi przewidzianemu w tych przepisach, nie przysługują względem jego zakładu pracy roszczenia ustalone według zasad prawa cywilnego, lecz tylko roszczenia wynikające z ustawy z dnia 12.VI.1975 r. regulującej zasady wypłaty wyżej wymienionych świadczeń (art. 3 ust. 1).

Do odmiennego wniosku nie może prowadzić także fakt, że art. 123 ust. 2 ustawy o p.z.e. z 1968 r. dotychczas nie został uchylony. Przepis ten bowiem wszedł w życie w okresie, w którym wprowadzono równocześnie inne, korespondujące z nim przepisy, tj. art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy (Dz. U. Nr 3, poz. 8) oraz § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 sierpnia 1968 r. w sprawie wygaśnięcia niektórych umów ubezpieczenia zawartych przez uspołecznione zakłady pracy (Dz. U. Nr 32, poz. 218), wydanego na podstawie delegacji zawartej w cytowanej wyżej ustawie. Uchylenie wymienionej ustawy przez ustawę wypadkową z 1975 r. i powołanego wyżej rozporządzenia przez nowe rozporządzenie z 1976 r.⁶ spowodowało, że przepisy art. 123 ust. 2 ustawy o p.z.e. utraciły swą aktualność pomimo ich nieuchylenia. Stan prawny w omawianym zakresie został zmieniony

wskutek ustanowienia przez ustawę wypadkową zasady, że uspołeczniony zakład pracy odpowiada za szkodę wyrządzoną swemu pracownikowi wskutek wypadku w zatrudnieniu wyłącznie na podstawie tej ustawy, a nie na podstawie prawa cywilnego. Z tego stanu prawnego wynika, że zakład ubezpieczeń nie ponosi odpowiedzialności za wypadek komunikacyjny, jakiemu uległ pracownik uspołecznionego zakładu pracy w czasie drogi do pracy lub z pracy, jeżeli pracownik ten był przewożony pojazdem mechanicznym swego zakładu pracy, a odpowiedzialność za spowodowanie takiego wypadku ponosi posiadacz tego pojazdu lub upoważniony przez niego kierowca.⁷

II.

Z głosowanego orzeczenia wynika, że wobec zbiegu świadczeń z ustawy z dnia 12.VI.1975 r. ze świadczeniami odszkodowawczymi przewidzianymi w rozporządzeniu w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych, Sąd Najwyższy skompensował te świadczenia i obniżył sumę zasądzoną do Państwowego Zakładu Ubezpieczeń o kwotę, jaką powódka otrzymała od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Takie rozstrzygnięcie sprawy należy uznać za słuszne i zasługujące na pełną akceptację.

Budzi natomiast wątpliwość powołanie przez Sąd Najwyższy przepisów § 5 ust. 3 i § 6 rozporządzenia z dnia 28.XI.1974 r. jako podstawy prawnej wyroku. Z rozważań bowiem zawartych w części I glosy wynika, że wy-

⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 sierpnia 1976 r. w sprawie zawierania przez uspołecznione zakłady pracy umów ubezpieczenia w związku z wypadkami przy pracy (Dz. U. Nr 29, poz. 172), które uchyliło cytowane rozporządzenie z dnia 20 sierpnia 1968 r. (Dz. U. Nr 32, poz. 218), nie zawiera przepisu analogicznego do § 5 powyższego rozporządzenia z 1968 r.

⁷ Jeżeli pracownik był przewożony pojazdem mechanicznym będącym w posiadaniu lub w dyspozycji jego zakładu pracy, a wypadek nastąpił z winy posiadacza lub kierowcy innego pojazdu — poszkodowanemu w takim wypadku pracownikowi przysługuje roszczenie przeciwko osobie odpowiedzialnej za spowodowanie wypadku i przeciwko jej ubezpieczycielowi z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wyżej wymienionych osób.

kładnia rozszerzająca ust. 3 § 5 rozporządzenia prowadzi do wyłączenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń za szkodę poniesioną przez pracownika w drodze do pracy lub z pracy wskutek wypadku komunikacyjnego. Wykładnia zaś zwięźająca uzasadnia przyjęcie, że ust. 3 § 5 obejmuje wyłącznie wypadki przy pracy i nie ma zastosowania do wypadków w drodze do pracy i z pracy. Przepis § 6 rozporządzenia — jak wyżej wyjaśniono — *expressis verbis* mówi o „wypadkach przy pracy”, toteż trudno byłoby oprzeć i na tym przepisie rozstrzygnięcie sporu o roszczenia powstałe w związku z wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy, o którym to wypadku § 6 rozp. nie wspomina.

W tym stanie rzeczy wydaje się, że w sprawach wynikających na tle wypadków w drodze do pracy lub z pracy, spowodowanych ruchem pojazdów mechanicznych, których posiadacze lub kierowcy odpowiadają wobec poszkodowanych na zasadach prawa cywilnego, a nie na podstawie przepisów szczególnych wyłączających stosowanie tego prawa⁸, podstawą prawną rozstrzygnięcia zawisłego w takiej sprawie sporu są przepisy § 16 ust. 1 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych, ustalające zasady odpowiedzialności wymienionych wyżej osób oraz ich ubezpieczyciela.

J. Ławrynowicz

⁸ Na przykład ustawa o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

ORZECZNICTWO WYŻSZEJ KOMISJI DYSCYPLINARNEJ

W y r o k

Sądu Najwyższego z dnia
10 grudnia 1977 r.
(RAD 4/77)

Przewinienie dyscyplinarne adwokata polegające na wprowadzeniu w błąd notariusza przez złożenie niezgodnego z prawdą oświadczenia oraz uzyskaniu w wyniku tego działania korzyści materialnej uzasadnia zaostrenie kary dyscyplinarnej przez wymierzenie obwinionemu — obok kary nagany — kary pieniężnej jako dolegliwości majątkowej.

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w dniu 10.XII.1977 r. sprawy dyscyplinarnej adw. X z powodu rewizji nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego PRL od orzeczenia Wojewódzkiej Komisji Dyscyplinarnej w Y:

zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że wymierzył obwinionemu obok orzeczonej kary dyscyplinarnej nagany karę pieniężną w kwocie zł 3.000.

Uzasadnienie

Wojewódzka Komisja Dyscyplinarna Izby Adwokackiej w Y uznała adwokata X za winnego przewinienia z art. 93 ust. 1 ustawy o ustroju adwokatury, popełnionego w ten sposób, że w dniu 27 lutego 1976 r. i 27 marca 1976 r. w Y w Państwowym Biurze Notarialnym złożył przed notariuszem — przy zawieraniu umowy kupna-sprzedaży nieruchomości położonej w Z. — niezgodne z prawdą oświadczenie tej treści, iż nieruchomość ta stanowi jego i obecnej jego żony wspólny majątek dorobkowy, mimo że nieruchomość ta została przez niego nabyta w czasie trwania pierw-